FICȚIUNEA

nr. 101
1 februarie 2024
Revistă de cultură

Victoria Baltag
a făcut filmul
Experimentul Pitești.
Mai mult de un
deceniu a lucrat
la acest film.
Eroic, pasional.

Zenob

Director de număr: Ciprian Handru

„Read everywhere!“ O re(in)trospectivă

Sorin-Iagăru Dina

Ori de câte ori vedeam în copilărie un program „Best of“ mă întrebam dacă există, într-adevăr, cineva în spatele acelei ediții care a ales „cele mai bune momente“. Cum o fi făcut? mă gândeam. Le-a evaluat, le-a drămuit, comparându-le și decretând de unul singur ori în echipă, prin vot, care sunt cele care merită să fie reluate? Nu știu cum se (mai) aleg secvențele „Best of“, dar știu cu siguranță că în cazul meu una dintre cele mai frumoase confirmări ale convingerilor mele (și nu doar ale mele) mai vechi despre modul în care literatura poate rămâne relevantă s-a întâmplat într-o zi de octombrie, în contextul aniversării a 160 de ani de la înființarea Universității din București, în minunata sală de lectură a Facultății de Litere. Cartea prezentată și discutată? *Lizoanca la 11 ani*. O reeditare, într-o splendidă, binevenită serie de autor Doina Ruști. Publicul? Majoritatea studenți și elevi. Se citește, da, se citește, după cum și autoarea este convinsă și a arătat-o în nenumăratele dialoguri cu tinerii, dintre care unul realizat chiar deunăzi la un club de lectură din București. Poate că se citește altfel, pe modelul „Read everywhere“ (am aflat de curând că există chiar o aplicație numită, nu foarte diferit, „Read anywhere“), dar literatura va rămâne câștigătoare în pofida oricăror presupuse hegemonii ale vizualului și altor forme de divertisment câtă vreme va asigura acest dialog dintre public și scriitor, demonstrând că e un fenomen viu.

Prăvăliile de scorțișoară. Sanatoriul sub semnul clepsidrei de Bruno Schulz a fost o altă reeditare din acest an, într-o nouă traducere, a Cristinei Godun, în colecția Anansi Fiction, care mi-a amintit de nevrozele spiritului central-european atât de bine prezentat odinioară la un curs de master ținut de doamna profesoară Adriana Babeți, coordonator, cum bine se știe, al monumentalei lucrări recent apărute, *Dicționarul romanului central-european*. Cartea lui Bruno Schulz, cu plonjările ei fantasmatice într-o infrarealitate disecată maniacal în eflorescențe sublim-grotești m-a făcut să mă gândesc cu admirație la acea categorie de scriitori care nu au nevoie să călătorească pentru a fi mereu surprinzători, cărora mediul lumii lor cotidiene le e suficient pentru a stoarce din el resurse nesperate, imprevizibile și tulburătoare, prin puterea unei sensibilități și a unei fantezii mai exuberante și mai dinamice decât a celui mai împătimit călător. Și – rămânând în zona reeditărilor – un eveniment îmbucurător îl reprezintă apariția, pe final de an, a primelor două volume din ediția critică a literaturii și publicisticii lui Mircea Eliade la Fundația Națională pentru Știință și Artă. Sunt, așa cum ne-am obișnuit de câțiva ani, multe cărți care merită toată atenția. Aștept nerăbdător, de pildă, să înțeleg prin lucrarea lui Cristi Nedelcu „Semiotica bancului“, dar și să văd ce este, pentru Bogdan Crețu, „mai puțin decât dragostea“, în romanul al cărui titlu e dat chiar de această sintagmă incitantă.

Târgurile de carte, evenimentele vii, cu dialoguri reușite și firești între scriitori și cititori, purtate în librării și în alte spații la fel de atractive, sunt, în definitiv, puținele garanții, într-un an, ale unor experiențe de calitate. Ele fac parte, cu siguranță, din orice „Best of“. Literatura bună e printre cele mai stabile și credibile puncte de sprijin într-o lume în care contururile devin nesigure. „Read everywhere!“, desigur. Să citim și să scriem oriunde, fiindcă asta e, în definitiv, revanșa noastră dintotdeauna în fața a ceea ce nu putem controla.

Integral în versiune online

TRADUCERI

Copac bătrân

Sigurbjörg Þrastardóttir

Un trunchi lovit
unde luminișul se deschide
cea mai joasă
ramură
prăbușindu-se încet

zăpada tremură
de pe cerul septemvric

acesta este habitatul
nimicului
cu excepția unui îndepărtat cor german
și

Scufița roșie este întinsă, moartă
o triplă rană de gheară
pe gâtul său

Traducere din limba engleză de Paul-Daniel Golban realizată în cadrul atelierului Cercului de Poezie Nordică DiktLek, Noiembrie 2023.

2023 a fost un an frumos

Ligia Pârvulescu

La final de an, când lumea de obicei face bilanțuri și se gândește la ce a mers bine și ce nu în anul care se încheie, nu-mi vine în minte niciun eveniment mai important pentru mine petrecut în 2023. Și asta pentru că toate evenimentele au fost importante. A fost un an frumos, cu multă lumină și am încercat pe cât posibil să pun pe *silent* evenimentele triste din lume, făcând în același timp ce ținea de mine pentru ca lucrurile să se îndrepte în viitor: să fiu tot mai bună ca om, să fiu în continuare, așa cum scriam într-o poezie, „lumina de la capătul celorlalți" și să-mi doresc să fim tot mai mulți care să facă asta. Am citit cărți bune, am văzut filme bune, am întâlnit oameni frumoși.

Mi-au rămas în minte cărțile lui Vilas, mai ales *Bucurie*. *Theodoros*, care îmi pare cea mai reușită carte a lui Mircea Cărtărescu, alături de *Orbitor*. Și o carte pe care tocmai am terminat-o și care încă mă urmărește, scrisă cu un farmec special și în care am găsit părți din București atât de cunoscute și zugrăvite în cuvinte care parcă-mi descriau stările de spirit când parcurgeam fizic acele zone: *Cămașa în carouri* de Doina Ruști. M-a captivat puzzle-ul povestirilor care alcătuiesc de fapt, după părerea mea, un roman excelent scris, în care realismul și fantasticul se îmbină într-un mod halucinant și captivant.

Personajele care mi-au rămas în minte sunt Ema-Bojorina, personajul principal, dual, de fapt, din *Cămașa în carouri*, și Theodoros, din *Theodoros*. Pentru mine sunt personaje de neuitat dintr-o serie lungă de motive, și nu vreau să plictisesc pe nimeni cu ele. Pentru cine vrea să citească mai multe despre motivațiile mele legate de personajul Theodoros.

În legătură cu Ema-Bojorina, mă fascinează viața dublă trăită de cele două personaje în timpuri istorice diferite, e un subiect care întotdeauna m-a atras.

Pentru anul 2024 este un singur lucru pe care mi-l doresc. Și anume, ca aceste cuvinte, „să fim mai buni", să nu fie doar un clișeu.

Ce aștept, ca scriitor, de la 2024

Andrei Velea

Ca orice scriitor – inspirație. Și cât mai multe proiecte realizate. N-am crezut niciodată în literatura de sertar, scrisă pentru a fi aruncată undeva într-un colț întunecos. Literatura e o formă de a comunica, de a transmite informații, conținuturi de gândire, de imaginație, prea complexe pentru simplele cuvinte. Din suma de cuvinte se naște un conținut nou, nu sunt doar conținuturi parțiale însumate. Literatura e *augmented reality,* îmbogățește permanent simpla noastră percepție asupra oamenilor și faptelor dimprejur, umple de sens și culoare.

Așa că nu aștept, singur în odaia mea, să mă trăsnească inspirația, așa cum spuneau romanticii. Ci mă implic în chestiuni concrete, texte care să vadă lumina tiparului, a scenei sau cel puțin biții internetului. Aștept feedback de la cititori, las ca reacțiile lor să schimbe ceva în mine și abia aștept, apoi, să văd ce voi crea după asta. Cred în tot lanțul ăsta, de la inspirația inițială, pură, la reacția celor care îți răsfoiesc cartea pe un raft, apoi te sună să-ți spună ce le-a plăcut sau unde puteai face ceva mai bine.

Un proiect în care m-am implicat mult în această toamnă, însă cu gândul la 2024, este proiectul pe care l-am început la Galați alături de artistul vizual Monica Turcu. Se intitulează „B l a c k B O X" și presupune un fusion între teatru și artele vizuale. Proiectul se va desfășura sub umbrela Asociației Creatorilor de Ficțiune și se bazează pe o sponsorizare privată din partea unei companii de tradiție din oraș. Monica e un căutător de noutate estetică așa cum rar mi-a fost dat să întâlnesc. Îmi imaginez că în laboratorul ei artistic de pe strada Rubinelor (ce nume ca desprins din Eliade!) distilează culorile și ideile până la esențele lor ultime. Face un soi de alchimie artistică, asta cred despre ea. E atât de prinsă de ideea că orice reprezentație de teatru sau orice vernisaj sau lansare de carte trebuie să propună ceva nou în lumea esteticii încât, fără această căutare permanentă a noului, aproape că nu vede la ce bun efortul. Arta este o permanentă căutare a unor modalități noi de expresie – iată nu o definiție, ci o credință intimă de-a ei.

Și ce putea fi mai frumos decât întâlnirea dintre un scriitor care caută în mod permanent noi modalități de exprimare artistică și un artist vizual pasionat de aceeași înțelegere asupra artei?

Vinde sau nu vinde experimentul artistic? – iată întrebarea pe care am auzit-o atât de frecvent în ultima perioadă. Tocmai faptul că o astfel de abordare a fost considerată riscantă ne-a făcut să ne îndreptăm către realizarea lor cu ajutorul finanțării din mediul privat. Eu cred că vinde (și) experimentul artistic. Un răspuns concret (statistic, economic) voi avea de-a lungul lui 2024. Simt că există public care înțelege că arta înseamnă, înainte de toate, curaj și căutare estetică, că acolo e mesajul profund, această luptă a artistului de-a continua să caute cu încăpățânare noutatea în pofida oricâtor bariere i s-ar pune în cale. N-are niciun rost să dau exemple practice, istoria artei e plină de cazuri grăitoare. Vă aștept să veniți la reprezentațiile noastre și să plătiți bilete – cu acei bani vom face alte spectacole, diferite mereu.

Iată câteva dintre provocările mele, ca scriitor, pentru 2024. Nu știu dacă sunt provocările clasice... Experimentul artistic sub forma melanjului dintre teatru și artele vizuale, poezia erotică și căutarea unor noi modalități de publicare, de promovare a ei, gânduri și iarăși gânduri de nou și căutare artistică.

Victoria Baltag: Vreau să aduc acest film la nivelul pe care îl merită

A consemnat Zenob alias Ciprian Handru

Ai realizat un lungmetraj, cu o temă puternică, despre care s-a vorbit mult în ultima vreme: „Experimentul Pitești", care pune în lumină unul dintre cele mai îngrozitoare experimente de reeducare prin tortură impuse de regimul comunist. Când ai citit/aflat pentru prima dată despre reeducarea comunistă?

Era 2011 când am participat la Universitatea de Vară organizată de Institutul de Cercetare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc. Acolo am aflat pentru prima oară, cu exemple concrete, despre crimele comunismului (am avut șansa să cunoaștem acolo supraviețuitori ai temnițelor comuniste). Atunci m-am hotărât să fac un film despre experimentul de la Pitești, fiind un subiect care m-a răscolit foarte tare în momentul în care am aflat ce s-a întâmplat acolo.

Ai avut o echipă pe care ai lăudat-o în numeroase rânduri: cine a contribuit cel mai mult la fundamentarea viziunii tale?

Toți. Îmi sunt dragi și apropiați și țin la ei foarte mult. Mă doare sufletul și scriu cu lacrimi în ochi de fiecare dată când fac referire la ei, dragii de ei, familia mea într-un cuvânt, că le-am promis că îi plătesc și nici acum, după, iată, 13 ani, încă nu am reușit. Dar voi reuși! Este greu să faci film independent de factură istorică, ce tratează un subiect despre comunism, o temă atât de delicată. Anul acesta se împlinesc 35 de ani de la căderea comunismului, să prețuim, deci, astfel de proiecte care ne amintesc cum a fost trecutul.

Unde ai filmat? Cât au durat filmările? Ai spus în mai multe rânduri că ai lucrat 11 ani la acest film. De ce n-ai primit finanțare de la CNC?

11 ani erau acum doi ani, în 2024 sunt deja 13 ani de când am început să lucrez la acest film (2011). Am filmat în 44 de locații autentice (muzee, case memoriale, sate și orașe care păstrează amprenta anilor '40, foste închisori). Filmările au durat în jur de 60 de zile. Legat de CNC, poate ar trebui să spun că această instituție oferă fonduri rambursabile în proporție de maximum 50% din totalul bugetului alocat pentru producție. O dată, noi nu aveam jumătatea aceea din buget și a doua oară... ar fi trebuit să dăm banii înapoi...

Este primul film independent din România, cu buget zero, dar care a reușit să adune – sub același ideal – peste o mie de „nebuni sublimi". Ce a fost cel mai dificil de realizat? Dar cel mai ușor?

Cel mai dificil a fost să fac rost de resurse ca să termin filmul. A fost o muncă titanică, mii de ore petrecute în fața calculatorului ca să trimit aplicații și solicitări de finanțare, aproape fără răspuns pozitiv, apoi sute de ore petrecute bătând pe la uși (companii și instituții care ar fi putut ajuta, la fel, aproape fără răspuns pozitiv). Cel mai greu a fost că trebuia să fac și crowdfunding, și casting, și producție, și regie, și catering, și management și multe altele... de fapt, eu și colegii mei, fiecare am făcut mult mai mult decât ținea de „fișa postului" fiindcă altfel nu reușeam să terminăm. Noi am stat în postproducție mai bine de 7 ani, și asta a fost greu... foarte greu, de fapt... am refăcut montajul de patru ori, sunetul nu este nici acum gata..., la intro și creditele de final încă am de lucrat... e greu, însă nu imposibil.

Ușor și frumos a fost să închegăm prietenii de-o viață cu cei care ne-au fost alături în toți acești ani.

Valoarea unei astfel de producții este inestimabilă, dar te-aș întreba: ce reprezintă pentru tine regia filmului „Experimentul Pitești"?

Mă crezi că dacă ar fi să dau timpul înapoi, m-aș gândi de două ori dacă să mă apuc de așa muncă titanică? Eu am pornit acest proiect din naivitate. Era primul meu film de lungmetraj. La școală nu te învață ce înseamnă costul adevărat și resursă umană implicată la film de lungmetraj. Poate a fost bine că am fost naivă, altfel nu m-aș fi apucat niciodată de așa ceva. Era atât de necesar ca acest film să se întâmple. Pentru istorie, pentru cei căzuți, pentru cei prezenți, pentru viitor. Pentru mine, este un proiect de suflet, o experiență pe care nu o să pot să o uit vreodată. Acest proiect m-a făcut să ies din zona de confort și să fac din imposibil posibil. Acest proiect mi-a adus oameni atât de frumoși alături. Acest proiect a adus, poate, un pic de alinare sufletelor celor suferinzi. Pentru mine acest film înseamnă mult!

Înseamnă mult când actorul neplătit încă îmi spune: „Victoria, îți mulțumesc mult pentru acest rol". Înseamnă mult când colegii mei, la fel de neplătiți, îmi scriu că vor să mai lucreze cu mine și să îi mai invit la următoarele proiecte (și am și lucrat cu unii colegi la alte proiecte deja și vom mai lucra împreună). Înseamnă mult că la fiecare proiecție pe care am avut-o în țară, oamenii m-au îmbrățișat, mulțumindu-mi. Înseamnă mult că peste hotare (am fost deja în SUA, Canada, Mexic, Columbia, Peru, câteva țări din Europa), după proiecție, spectatorii uitau să mai plece din sală și să elibereze pentru următoarea proiecție, la cât de multe întrebări aveau și la cât de multe lucruri doreau să afle despre film. Cred că aceste lucruri sunt cea mai mare bucurie a unui regizor. Dar trebuie să fim plătiți. Am demonstrat calitate, muncă serioasă și rezultate titanice. Avem nevoie și de răsplată pecuniară.

Integral în versiunea online

Iulian Boldea:
Cred că literatura va dăinui tot atât de mult cât va dăinui ființa umană

A consemnat Zenob alias Doina Ruști

Trăim vremuri de transformări, de răsturnări ale ierarhiilor estetice. Se vorbește despre sfârșitul literaturii, al societății tradiționale. Despre epuizarea canonului. Ce crezi despre asta? Care este după tine viitorul literaturii? Arta viitorului?

Canonul este, de fapt, o întrupare a valorii estetice în perpetuă metamorfoză, prin uz didactic și prin filtrul criticii literare. Canonul are funcția, cum observa Gheorghe Crăciun, de a fi un „instrument de gândire și de lucru pentru orice operație de evaluare a unui câmp problematic dat – în cazul de față, prezentul câmpului nostru literar, dar și trecutul acestui câmp adus în prezent.“ Desigur, canonul literar a cunoscut răsturnări de sens, schimbări radicale, contestări și negări, încercându-se impunerea unor valori noi în detrimentul altora, considerate caduce, într-un sistem estetic deschis, ce permite mutații, metamorfoze, glisări ierarhice sau infiltrări semantice, fără de care un sistem prin definiție pluralist cum este cel literar este de neînțeles. La un moment dat, canonul are tendința să-și consolideze profilul, printr-o coeziune a receptării criticii și a publicului, transformându-se în valoare, ignorând „revizuirile“ nejustificate sau recuperările pripite, cum s-a întâmplat imediat după 1989. Desigur, ideea de valoare nu poate fi atemporală, ea suferind mutații și deplasări de accent prin impactul fluctuațiilor contextului istoric, social și mental. Cu alte cuvinte, canonul, încorporare categorială a valorii estetice, trebuie perceput în sincronie și diacronie, în imanența și evoluția formelor literare, pe scena atât de dinamică a culturii. Pe de altă parte, bătăliile canonice sunt necesare și inevitabile, ele conducând la schimbări, la nuanțări ale paradigmelor axiologice și provocând configurarea unor ierarhii noi. Lovinescu însuși, în perioada interbelică, a militat pentru schimbarea ierarhiilor în virtutea criteriului autonomiei esteticului, în opoziție cu Iorga, de pildă, conservator, încremenit în trecut, adept al unor criterii extraestetice (etice sau etnice). E limpede astfel că nu ierarhiile impun valoarea în literatură, ele o confirmă, o validează și îi dau legitimitate. Criteriul fundamental al examinării operei literare este cel estetic, valoarea și ierarhiile literare fiind impuse de receptările critice autorizate, confirmate de sedimentările timpului, ale istoricității. Succesul de public nu determină în chip necesar valoarea sau o mai bună plasare a operei în ierarhia valorică; coincidența dintre succes și valoare are mai degrabă un statut de excepție (fericită), iar mutațiile literaturii române de după 1989 au nuanțat locul unor scriitori în ierarhiile culturale. E greu de spus cum va arăta literatura viitorului. Cu certitudine știm că ea ne va vorbi despre aceleași probleme ale umanului, despre temerile, emoțiile și frământările noastre pe care operele literare dintotdeauna le-au fixat în expresie. Sfârșitul literaturii este improbabil. Cred că literatura va dăinui tot atât de mult cât va dăinui ființa umană, depozitară a sensurilor și a imaginilor artistice.

Ce te preocupă în momentul de față? Ai o temă care te obsedează? Ce scrii? Ce ai vrea să scrii?

Aș zice că mă preocupă acum două teme: o temă a dimensiunilor prozei românești și tema lecturii. Pregătesc acum o carte în care se vor regăsi comentariile și analizele mele despre prozatorii români contemporani, în care mă voi strădui să ofer un profil clar al individualității lor creatoare. În ce privește tema lecturii, m-am gândit mult la ea (predau și un curs de teoria lecturii) și am constatat că lectura își poate inventa cititorii, așa cum cititorii (re)inventează textul pe măsură ce îl citesc, reevaluând sensuri, adevăruri și nuanțe ale lui. În timpul nostru, al globalizării, postmodernismului, relativizării și informatizării accelerate, profilul cititorului s-a schimbat, iar lectura, cu seducțiile și frustrările ce se imprimă în memoria cititorului, pare un fel de rătăcire într-un labirint al cunoașterii. Chiar dacă, așa cum se pare, impactul lecturii a scăzut, față de perioada dinainte de 1989, iar numărul cititorilor s-a redus, literatura are în continuare șansa să captiveze interesul tinerilor și al maturilor, în funcție de oferta sa ficțională și nonficțională.

Să vorbim puțin și despre lumea literară. Revista *Vatra*, pe care o conduci, este un reper și o constanță în viața literară. În lumea noastră există pe de altă parte cutume, interdicții și tabuuri. Se poate vorbi despre viață literară fără diversitatea opiniilor? Mai putem vorbi despre polemici constructive? Despre pasiunea reală a dezbaterilor? Conformismul, alinierea, uniformizarea nu sunt cumva simptomele unui totalitarism literar?

De-a lungul timpului, revista „Vatra“ s-a impus în peisajul cultural românesc și internațional prin calitatea numerelor publicate, prin valoarea și competența colaboratorilor, prin prestigiu și notorietate, prin detașarea de cutume, interdicții, tabuuri, căci considerăm că viața literară este stearpă în absența diversității opiniilor, a polemicilor constructive și a pasiunii dezbaterilor. Temele de actualitatea, cultivarea interculturalității, exigența valorică, susținerea tinerilor scriitori, atitudinea constant democratică reprezintă atuuri importante ale revistei „Vatra“. Cultura ca dialog, aceasta e sintagma ce poate defini cel mai bine profilul revistei noastre. Mă străduiesc, la revista „Vatra“, să abandonăm conformismul, să repudiem alinierea, să evităm uniformizarea.

Integral în versiunea online

Mistere medievale

Florin Spătaru

Benzile desenate sunt o artă ce se apropie de perfecțiune pentru că îmbină vizualul atât de prezent în zilele noastre cu multe alte elemente ce îl pot deturna. Din această îmbinare rezultă un drum aparent simplu, dar cu atât mai stropit de obscur.

După treizeci de ani de pauză, Bill Watterson, creatorul mirific al benzii desenate „Calvin și Hobbes“ a publicat o nouă carte, o fabulă pentru adulți: *Misterele*. În colaborare cu caricaturistul John Kascht, o altă artă superbă, caricatura, atât de potrivită zilelor noastre, acest volum ne prezintă un stil aparte și o poveste dezlipită de actual și mai degrabă plasată în vremuri medievale. Avem cavaleri, vrăjitori, țărani cu fețe grotești à la Dürer într-o poveste condensată și minimalistă. Ceea ce era de așteptat de la Bill, pentru care arta lui *mai mult prin mai puțin* e definitorie. Acest volum e o minunăție, iar ecourile aforismelor filozofice se pot auzi mai ales dacă îți place să cazi în timp.

„Long ago, the forest was dark and deep.“ Acum mult timp, pentru că nu mai avem puterea de a spune a fost odată ca niciodată, pădurea era întunecată și deasă. Să sperăm că oamenii vor rămâne îndrăgostiți de mister și nu vor sucomba în certitudinea unei apocalipse.

Cele mai însemnate evenimente ale anului 2023

Nicolae C. Ariton

Pentru mine, cel mai important eveniment din 2023 a fost târgul de carte „CartFest“, care s-a desfășurat la Tulcea în perioada 14-17 septembrie 2023. În principiu, acest „cel mai important“ ar fi trebuit să fie Bookfest-ul sau Gaudeamus-ul, dar Bucureștiul este departe de Tulcea, adică drumul lung și leafa mică, motiv pentru care, ca orice provincial care se respectă, am sărbătorit anul literar loco. La fiesta tulceană de carte nu a venit decât o editură cu stand de carte (Editura Militară), celelalte refuzând politicos, motivând că Tulcea este departe, adică drumul lung și vânzările mici. Noroc că au venit însă câțiva scriitori de marcă: Doina Ruști, Cristian Teodorescu, Cristina, Adi Secară și Andrei Velea, toți lansându-și sau relansându-și câte o carte, susținând mini-conferințe sau chiar ateliere de scris, precum Florin Iaru. Într-una din zile, m-am strecurat printre ei și mi-am lansat cartea „Tulcea prin timp, cafenele și taverne“ în care este vorba despre cum se măsura timpul pe malurile Dunării, cum se bea cafeaua și cum se bântuia prin taverne. A fost „mișto“ și la EI și la mine!

Cred că aproape în fiecare zi din 2023 s-a petrecut un eveniment literar important, pe care nimeni – nici Uniunea Scriitorilor din România (n-am zis USR, ca să nu se confunde cu partidul), nici ICR, nici măcar IA – nu au reușit să le prezinte sau măcar să le contabilizeze, începând cu lansări de volume ale unor poeți anonimi și terminând cu ediții de carte doar în format electronic, pe platforme on-line și mai anonime decât poeții.

„Theodoros“ de Mircea Cărtărescu, pentru că după ce am strâns banii să o cumpăr (cam scumpișoară, motiv pentru care m-am mulțumit cu ediția electronică, nițel mai ieftină), cât pe ce să renunț din cauza unui articol de critică, care prezenta volumul ca pe un „dezastru literar“. Noroc că mi-am „revenit“ și am purces la minunata lectură a acestui volum, în care Cărtărescu face ficțiune istorică, inventând personaje și cuvinte, de parcă recitești „Principele“ de Eugen Barbu pe muzică de Anton Pann. Mi-a mai plăcut „Istoria genetică (incompletă) a românilor“ de Mihai G. Netea, care nu este un volum de ficțiune literară (nici măcar de ficțiune istorică), ci unul de istorie și genetică, sau invers.

„Gena românească“, din „Istoria genetică (incompletă) a românilor“, de Mihai G. Netea, care nu este un „personaj“ literar mot-a-mot, ci o „învolburare“ de secvențe genetice Sapiens, cu ceva Neanderthal, și unde prezența dacică și romană este obișnuită cu cea a vecinilor de granițe, la fel și cu cea a romilor, nemaiînțelegând în niciun chip ce suntem de fapt.

Coperta cărții „Spionii dintre ape“ de Lucian Țugui, Ed. Militară, 2023, are o fotografie cu subsemnatul (cu pălărie și servietă), rezemat de o salcie și privind galeș cum curge Dunărea și... timpul.

Ca scriitor, aștept multe lucruri bune: să nu mi se strice PC-ul, să nu-mi expire licența de MS Office (Word), să public romanul „Bărbați cinstiți și femei pirat la Dunărea de Jos“ (apropo, dacă este vreo editură interesată, romanul e gata de publicare). Să vând mai mult de 20 de exemplare (am ajuns la 16) din cărțile în format electronic publicate pe Google Books, Books by Nicolae C. Ariton on Google Play. De asemenea, Doina Ruști să termine de scris romanul despre Revoluția de la 1848, iar Mircea Cărtărescu să publice un roman polițist.

Simfonia Streiului și talismanul amintirilor de vară

Daniel Lăcătuș

Astăzi, rememorând acele zile însorite de vară, simt cum amintirile se revarsă peste sufletul meu precum o ploaie mângâietoare. Râul Strei, acum aproape secat, își șoptește povestea în visele mele. Măgura Călanului, dealurile care înconjoară orașul și glasurile prietenilor mei de altădată îmi populează gândurile cu imagini.

În sufletul meu, acele zile trăite pe malul râului Strei și plimbările pe Măgura Călanului vor rămâne gravate ca un sigiliu etern. Chiar și în fața schimbărilor aduse de vreme, aceste amintiri constituie un tezaur neprețuit, pe care îl păstrez alături de mine ca pe un talisman al purității și al fericirii.

Și acum, când sufletul meu este apăsat de gânduri și îngrijorări, îmi las mintea să se întoarcă în acele zile de vară, căutând alinare în simfonia râului Strei și în râsul prietenilor de odinioară. Acolo, în amintiri, mă regăsesc pe malul râului și pe culmile Măgurii Călanului, în brațele copilăriei.

Cu revoluția în vine

Emanuel Pope Hopernicus

Cât să fi dormit bărbații? Nu se știe. Oricum, primul care se trezi iute se și pironi cu ochii în cutia televizorului. Era Milică. Drăcie! La televizor, revoluția părea să-și fi înclinat de-acum balanța. Dinspre stradă, de asemenea, începură să se audă susținute focuri de armă. Măi să fie! Îl apucă pe bătrân cu mâinile de umeri și-l zgâlțâi puternic

— Tăticule, trezește-te. De data asta chiar că am dat de dracu.

— Ei, ce-i? Bătrânul își adună ochelarii de pe masă și, potrivindu-i, privi și el mirat la televizor.

— Ăștia au pierdut controlul la Televiziune, tăticule. Privește!

— Cum așa?

— Privește bre acolo?

— Aoleu!

Pe scara blocului se auzi glasul lui Buță. Înjurând. Pe cine? Nu știau. Apoi chiar și un foc de armă. Violent, sunetul se amplifică printre coloanele de beton ale blocului. Cine să fi tras? Și-n cine?

Bărbații ascultau încremeniți, privind dinspre bucătărioară spre ușa apartamentului.

— Ei, până aici ne-a fost, tăticule. Ce ne facem acum... și fără carnete? Carnetele noastre, tăticuleeee?

Se apucară să le pună în ordine, sortând bucățile. Găsiră și lipici, iar cu fâșii subțiri de scotch reușiră într-un târziu să le refacă cât de cât. Cât timp le luă lucrul, mai gătiră o bastârcă. Deși munciră conștiincios și își dădură tot interesul, evident carnetele nu prea arătau bine.

Milică fu primul care avu curajul să se exprime cu privire la condiția acestora. Că astea arătau cam jerpelite, că ăștia nu erau proști și că or să-și dea seama, în fine, carnetele arătau de parcă ar fi trecut printre trasoare.

— Că nu prea arată bine este drept, fiule.

— Păi arată ca lovite de revoluție. Ce ne facem? Numai o minune ne mai poate salva!

— Minune zici? Minune!... Desigur, minune, băiete, că bine zici. Păi nu e noaptea dinaintea Crăciunului? Este? Este! E chiar noaptea când se pot întâmpla minunile. Mai bine nici că se putea potrivi. Hai! Hai, să punem carnetele lângă icoana Fecioarei Maria și să ne rugăm la ea Milică. Să ne rugăm, da! Da' să te rogi Milică la Fecioară, cum nu te-ai mai rugat tu vreodată, cu toată puterea sufletului tău pe care ți l-a dat buna de maică-ta. Să te rogi pentru o minune, pentru o minune, că numai ea Fecioara ne mai poate scăpa în ceasul ăsta de restriște. Aleluia!

— Aleluia!

Beți, obosiți, bărbații așezară carnetele pe polița de sub icoana Fecioarei. Reușiră să aprindă și candela. Încă un semn. Și începură să se roage. La televizor continuau să se vadă trasoarele mușcând din pereții televiziunii. Rafale de mitralieră izbucneau dinspre stradă, sacadat, zgâlțâindu-le geamurile. „Doamne, maica noastră, care ne-ai..." „în aceste ceasuri, avem mai mult ca oricând nevoie de sprijinul... de entuziasmul dumneavoastră... nu lăsați Revoluția să moară! Veniți la Televiziune! ... Români...!", „... căci noi nu te-am rugat niciodată, dar acum în ceasul greu al descumpănirii noastre,....."

Integral în versiunea online

O gură de aer proaspăt și o viespe pe limbă

Miruna Vasiliță

Viespea de pe limbă, volumul de proză scurtă semnat de Florin Spătaru, mi-a spulberat rapid confortul în care mă instalasem, înlocuindu-l cu o gură de aer tare, întocmai ca cel de afară. Povestirile s-au desfășurat în ritm alert, cadru cu cadru, într-o suită surprinzătoare, care m-a purtat în timpuri și spații variate, atipice.

Anabela, împătimită a obiectelor bizare de prin anticariate, iubește insectele și își face un obicei din a le cerceta în detaliu. Leonora, de vârstă mijlocie, lasă în urmă o viață searbădă, retezând din rădăcină un rău cu care s-a obișnuit. Doca, studentă la Litere, țese povești și descântece ca nimeni alta. iL of Khan, agent într-o lume a viitorului, se transformă din simplu executant în păpușarul unor operațiuni periculoase. Iancu, programatorul încrezător, înlemnește atunci când recunoaște pe trotuarul de vizavi silueta celui care i-a bântuit coșmarurile în copilărie. Toate aceste personaje și multe altele te atrag cu cântec de sirenă în lumea lor plină de ciudățenii inofensive sau picante. Am descoperit episoade de o senzualitate frustă, scene tensionate care îți accelerează pulsul, dar și mici instantanee duioase ale vieții de zi cu zi.

Dincolo de formă și stil, scriitura lui Florin Spătaru are miez. Nimic nu e ceea ce pare a fi în prozele lui scurte, iar invitația lansată cititorului este aceea de a sonda cât mai adânc în căutarea resorturilor umane care determină o anumită acțiune, obsesie, pasiune sau alienare.

Finalul lecturii m-a găsit departe de starea liniștită pe care mi-o dorisem inițial. M-am pomenit mai trează ca oricând târziu în noapte, trăgând în minte de țițele unora dintre povești, dorindu-mi să le prelungesc savoarea proaspătă ca o dimineață de gerar care îți alungă orice urmă de moleșeală și întrebându-mă cum ar fi senzația provocată de o viespe pe limbă. Paralizantă? Agasantă? Tonică?

Înainte de a stinge veioza, am recitit un fragment din povestirea care deschide volumul, dorindu-mi să rămân cu această imagine simplă, vie, impetuoasă:

„Strângeam cu înfrigurare funia și căpăstrul, cu capul lipit de coamă, una cu mirosul de neîmblânzit, una cu galopul.

Ajunsesem în crângul de sălcii de după deal pentru că auzeam susurul frunzelor alungite. Nu îndrăzneam să mă uit. […] Îmi închipuiam cum mă rostogoleam prin tufișuri, îmi sugeam buza de jos care sângera și cu siguranță aveam ceva rupt pe la picioare. Dar nu venise momentul. Mă țineam de el și viața izbucnea furtunos dintre copite, iar Bujor fornăia nervos cu ochii pe cine știe ce drumeag necunoscut."

Florin Spătaru, *Viespea de pe limbă*, carte disponibilă doar în format audio, Voxa.

O fereastră spre (altă) realitate

Răzvan Ventura

Lectura cărții *Guzanja* de Simona Poclid (București, Eikon, 2023) îl lasă pe cititor la marginea unei lumi amorțite într-o viețuire indefinită. Confruntat cu un text care-l intrigă (prin univers), fascinează (prin diegeză) și delectează (stilistic) în egală măsură, receptorul nu poate părăsi în deplină inocență această carte. Dialogul final cu divinul depășește aparența încremenirii într-un discurs mitic spre a se agăța de vremelnicia trăirii, sugerând existența unui rest (încă) nespus.

Lumea Simonei Poclid este una a amestecului dintre solid și lichid, oarecum păstoasă, dar nu atât în sens pictural, cât în tenta unei materii pline de substanță și apăsătoare. Parcă fiecare făptură din universul *Guzanjei* se trezește neîmplinită în propria materie și rămâne atârnată într-o frântură de realitate, la o graniță nedeslușită. Materia așa cum este înfățișată în această carte ține de indefinit, de o ambiguitate a substanței, îl invită pe cititor la o interogație asupra propriului rost. Făpturile Simonei Poclid se înscriu într-o fenomenologie imaginativă care consacră o lume aflată în contiguitate cu transcendentul. Chiar și masculinitatea naratorului se trezește oarecum amputată de ambiguitatea nu numai sexuală, ci chiar ontologică a acestui univers. Animalele care beau mâl dau naștere unor arătări (5); un bătrân în ceasul morții pare „făcut din nea sau din lapte", iar ființa sa de carne strălucește (7); în singurătatea sa, naratorul așteaptă ca făptura sa putrezită să-și găsească sălaș pe o corabie care ar lua cu sine tot greul lumii (9). În unele paragrafe identificăm felul în care materia știe să răspundă oricărei energii în măsură s-o provoace, cu o densitate imaginativă care reînvie îndârjirea lui Lautréamont: o căpușă își stabilește sălașul pietrificat în creierul moale de carne al eroinei (13), menit astfel să devină un receptacol al materiei muribunde; ori făptura femeii iubite se amestecă organic cu țărâna, transformându-se în „trup de pământ" (28) și evocând o imagistică a învierii, dar și a posibilității ființei de a se adăpa din sine. Femeia își domolește natura animală printr-o astfel de înlănțuire cu vegetalul, alăptând copacii, punând aripi păsărilor moarte și redându-le viață; mai mult, „pe pieptul ei se odihnesc urșii și pe obraji se scaldă goi toporași" (21). Se înțelege de ce Guzanja îi taie unghiile tatălui său, dar refuză să-i taie și părul – conservând legătura masculinului cu vegetalul.

Nu în ultimul rând, cartea Simonei Poclid atrage atenția prin virtuozitatea tehnică a unui scriitor pe deplin stăpân pe mijloacele sale. În discursul indirect liber, personajele își îmbină vorbirea cu vocea naratorului implicat. Este vizibilă preferința pentru epitete metaforice, multe dintre acestea din familia oximoronului: „ură lemnoasă"; „demon alb" (17); „plânset pietros" (18); „laptele negru" (45).

Operă a unei scriitoare din familia celor ultrasensibili în fața realității (ne putem gândi la Bacovia sau la Max Blecher), *Guzanja* este cartea unei prozatoare pe deplin împlinite în expresie, ale cărei căutări în realitate și-au găsit un făgaș pe care cititorul avizat îl poate urma, cu smerenie, dar și cu încredere.

Integral în versiunea online

Simona Poclid, *Guzanja*, Eikon, 2023.

Ienta sau duhul nepieritor al poveștii

Catrinel Popa

Dintre personajele cu care am făcut cunoștință în 2023, în cursul plimbărilor mele mai lungi sau mai grăbite prin fel și fel de păduri narative, mai cu seamă unul mi s-a întipărit în memorie ca o hieroglifă de neșters: este vorba de Ienta, bătrâna care nu poate să moară de tot, din romanul Olgăi Tokarczuk, *Cărțile lui Iacob* (apărut și în limba română anul acesta, în tălmăcirea Cristinei Godun, la Editura Polirom).

O entitate emblematică pentru rețeaua fină de taine și povești țesută de autoare rămâne, după cum spuneam, Ienta, bunica lui Iacob, personaj cu care cititorul face cunoștință încă din primele pagini ale romanului, privind-o mai întâi prin ochii lui Nachman, discipolul și scribul noului Mesia.

Însă Ienta se dovedește a fi ceva mai mult decât o biată femeie muribundă. Unele iscoade vor scrie mai târziu despre ea că este „o bătrână sfântă"; altele că e „o vrăjitoare care are trei sute de ani". Niciunii nu vor greși prea mult, pentru că Ienta rămâne de la început până la sfârșit o făptură prin excelență ambiguă. Neputând să mai moară, stă veșnic prizonieră în zona intervalului, însă captivitatea ei se transformă în privilegiul de a pendula între lumi, dobândind totodată și o acuitate specială a privirii: „Ienta ar zâmbi, dacă ar putea. Îl vede parcă de sus pe bărbatul adormit. Cu siguranță nu îl urmărește cu ochii fizici. Noua ei privire plutește deasupra lui și foarte ciudat e că îi vede și gândurile." Mai mult decât atât, ea poate întrezări chiar contururile fine ale celeilalte lumi, locuită de ființe paradisiace, unde totul e mai luminos și mai delicat, „iar vietățile care fac parte din ea pot să treacă prin pereți și obiecte, dar și unele prin altele".

După cum putem lesne constata, în această amplă rețea narativă, bunica lui Iacob se dovedește a fi, de fapt, personajul-cheie: catalizator al poveștilor, păstrătoarea secretelor indescifrabile scrijelite pe amuletele, preschimbată în final într-un uriaș cristal

prelung și trandafiriu dintr-o peșteră subpământeană, Ienta știe, asemenea Șeherezadei, că basmele meșteșugite au puterea să amâne moartea la nesfârșit.

Integral în versiunea online

Olga Tokarczuk, *Cărțile lui Iacob*, Polirom, 2023.

Prin labirintul istoriilor alternative

Andrei Simuț

Dacă Eminescu ar fi rămas perfect lucid și după 28 iunie 1883? Dacă Eminescu n-ar fi murit în data de 15 iunie 1889? Dacă ar fi lăsat un caiet misterios cu multe date despre viitorul țării și al lumii? Dacă intrigile schițate acolo se prelungesc până azi? Dacă vom beneficia pe viitor de sănătate doar în măsura în care vom fi de acord să ne donăm mințile și amintirile unei entități digitale globale? Iată doar câteva din întrebările de la care pornește *Solomonarul* (Nemira, 2022), cel mai recent roman de Florin Chirculescu, autor de marcă al ficțiunii speculative de la noi.

Roman al istoriilor alternative și al insolitărilor enciclopedice ale istoriei, traversând multiple paliere stilistice, *Solomonarul* este un roman special, care nu doar că face o figură aparte printre aparițiile din ultimii ani, dar, îndrăznesc să spun, va rămâne printre romanele de referință ale ultimilor trei decenii. Primul semn al diferenței față de așteptările cititorului de azi: romanul refuză din start ancorarea monocordă într-un fir narativ unic, în orizontul unui protagonist care să monopolizeze întregul discurs și revine la câteva trăsături caracteristice romanului pre-modernist: polifonia, alternarea continuă de planuri narative, densitate epică, aspirația spre cuprinderea întregului tablou social. Fiind un autor axat mai degrabă pe dinamica narativă, Chirculescu reușește în primul rând o polifonie a firelor complicate ale istorisirii, și implicit o polifonie a vocilor, a perspectivelor, chiar și a epocilor pe care are abilitatea de a le reconstitui cu dexteritate și degajare. Regăsim parcă parfumurile originale din epoci îndepărtate, prezentificându-le cu grija de a evita schematizările, redând uneori ironic chiar tendințele actuale spre trivializarea trecutului.

Una din mizele romanului este chiar capacitatea de a privi dincolo de imaginea mitologizată a poetului național, construită de un anumit segment al criticii literare (cel oficial, agreat de școli, facultăți etc), o imagine care blochează alte chestionări și dileme legate de opera sau viața poetului, uneori și lectura directă a operei, cunoscută exclusiv prin medieri (ale criticilor, profesorilor etc), fapt afirmat chiar de roman printr-unul dintre personajele cheie ale sale (Louise Baghiu),

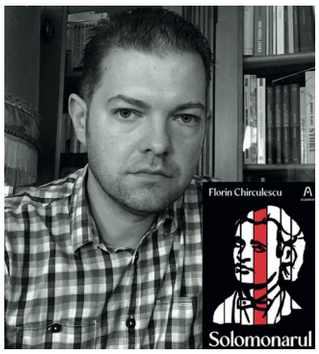

un fel de conștiință dubitativă centrală palierului contemporan, romanul pendulând mereu între epoci (1870, 1883, post-1889, anii 2010 și după). Nu există un narator central care să unifice discursul, iar opiniile sunt exprimate exclusiv prin personaje, uneori la persoana I, alteori prin discurs indirect liber, adesea prin intermediul unor pseudo-rapoarte secrete, care sunt menite să configureze istoria alternativă cea mai incitantă, și anume cea legată de posibila supraviețuire a poetului după anul 1889, excluzând totodată și versiunea „nebuniei" ultimilor șase ani.

Plonjăm în plină ucronie având ca punct generator o microistorie (viața lui Eminescu) care posedă un amplu palier de posibilități pentru a se deschide către o istorie alternativă amplă, dar pe care autorul nu are spațiul să o dezvolte pe cât m-aș fi așteptat eu inițial, aceasta fiind și principala scădere a romanului (*Solomonarul* ar putea fi continuat cu un al doilea volum care să fructifice ipotezele potențiale schițate aici). Faptul se resimte mai ales în a doua parte a cărții, când discursul tinde să se cantoneze parcă prea mult în decada recentă (anii 2010, mai ales 2015-2016) – lumea luptelor politice între globaliști și suveraniști, lumea corupției și a personajelor din umbră care dictează deciziile vieții politice. Chirculescu își dovedește și aici măiestria, fiind un fin enciclopedist al faunei politice dâmbovițene și autohtone, redând culoarea locală până la ultimii pixeli, nenumărate personaje perindându-se într-un paletar complet al trecutului recent.

În peisajul literar actual, *Solomonarul* rămâne un roman singular, dificil de încadrat.

Integral în versiunea online

Florin Chirculescu, *Solomonarul*, Nemira, 2022.

Îngerul a strigat: „Rien ne va plus!"

Nicu Ilie

Pentru Carmen

În celălalt capăt al galeriei, artistul începuse deja să strângă lucrările, iar o parte dintre ele fuseseră deja puse pe foc.

„Mai stăm? Văd că au început să strângă."

„Mai stăm puțin. Îmi place să le văd cum ard! Tâmpitul ăla chiar a făcut un mare serviciu artei cu interdicțiile lui..."

„Îngerul?"

„El."

Cu trei ani în urmă intrase în vigoare Legea finală. „Tot ce a fost de creat este deja creat, spusese Îngerul. Toate cărțile care trebuiau scrise au fost deja scrise – avem, deja, multe care nu ar fi trebuit scrise niciodată. Picturile și fotografiile care meritau făcute au fost, toate, făcute. Toate ideile ce meritau anunțate – le avem deja. De-acum nu mai putem decât să ne repetăm, să plagiem vechii maeștri, să îi parodiem. Să transformăm arta în capriciu și ideologia în bufonerie. Omenirea a ajuns în stadiul suprem, după care nu mai poate veni decât declinul". Orice cetățean putea, acum, trei ani mai târziu, să recite acest discurs. Îl auzea sau îl citea zilnic, ineluctabil, de oricâte ori restarta un device sau iniția o sesiune comunicațională. Existau în prezent mai multe tabere – niciuna nu mai contesta, după atâta timp, necesitatea repetării discursului, nici pe cea a lucrurilor impuse prin el, dar erau unii care solicitau scurtarea lui, alții micșorarea frecvenței de difuzare, alții, în schimb, spuneau că se termină abrupt și că ar trebui să mai fie adăugat un minut-două din discursul istoric pentru că, așa cum se termină, dă impresia că declinul este început și de neevitat. Ori, discursul Îngerului, la fel ca spiritul Legii finale, dorea să împiedice orice declin, prin înghețarea lumii în această stare semiparadisiacă, în care „suferința obiectivă" (cum spunea textul legii) fusese eliminată din societate, la fel ca lipsurile de orice fel ce pot pune în pericol supraviețuirea sau dezvoltarea culturală a indivizilor; fiind, „în plus" (conform aceleiași surse), asigurate toate libertățile individuale și drepturile colective.

Exact aceasta fusese tema expoziției de azi: „Îngerul a strigat!". Să faci artă devenise complet interzis, dar ilegalitatea stimula mediul artistic. Atât artiștii, cât și participanții, dacă erau prinși riscau să facă zile bune de gaming în folosul comunității (în teorie exista chiar și amenințarea muncilor manuale, dar nimeni nu-și imagina o instanță care să pronunțe o asemenea sentință). Îngerul știa de toate aceste expoziții clandestine, din când în când trupele sale mai efectuau și arestări, dar le tolera în mărinimia și înțelepciunea sa, știind că arta, o activitate care a început cu 100.000 de ani în urmă, nu poate înceta de pe o zi pe alta. Avea și un lucru care să îl bucure, sau cel puțin să îi stimuleze orgoliul, – aproape toată arta underground avea una și aceeași temă: discursul Îngerului, moartea artei, sacrificarea artei pentru

supraviețuirea omenirii. Prea puține abordări îi erau favorabile, dar cele mai multe erau benigne.

„Și ce ai scrie, dacă ai vrea să scrii", o întrebă el pe ea. Se apropiaseră lângă focul mare, aprins în curtea interioară, care însemna finisajul oricărei expoziții. Era ca un ceremonial, existau deja ritualuri și cutume ale arderii tablourilor – ardere care devenise ea însăși o formă de cultură alternativă.

„Sau să pictez", spuse ea. „Tablourile ard mult mai frumos decât cărțile."

Integral în versiunea online

Emanuel și Pădurea de lămâi din Poros

Dana Banu

Emanuel trece des și pe la taverna lui Demos care îl servește cu meze și tace alături de el. Știe că lui Emanuel nu îi place să vorbească prea mult.

De obicei, când pleacă, Emanuel îi lasă pe masă lui Demos, lămâia pe care o are cu el în ziua aceea. Demos zâmbește. O pune în fereastra din lemn vopsit în albastru strălucitor și se uită cu drag la ea. Îi place contrastul acela dintre galbenul lămâii și albastrul vopselei de pe lemnul vechi. Și îi mai place și Emanuel.

L-a privit cu duioșie mereu. Încă din vremea când mergeau împreună la școală și își împărțeau bilele din sticlă colorată. Mereu îi dădea lui Emanuel din bilele lui de sticlă! Taică-su i le aducea de la Atena și erau care mai de care mai frumoase.

Unele aveau în interior mici nave cu pânze albe. Altele aveau fructe sau flori. Privite în lumină străluceau și te duceau departe. Grecii sunt călători de felul lor, așa auzise el demult în copilărie, o turistă spunându-i tatălui său. Voi chiar și când nu ieșiți din satele și orașele voastre tot călători sunteți! Așa spunea femeia. Demos a crezut-o. Privea bilele acelea colorate și plutea la întâmplare prin lumi nebănuite.

În schimb Emanuel îi aducea mereu lui Demos, lămâi din livada lor de lângă Galatas. Demos nu arunca niciodată lămâile primite. Știa că în lămâile acelea era sufletul prietenului său.

Dacă l-ai fi întrebat pe Emanuel despre prietenii lui, ți-ar fi răspuns că nu are așa ceva. Odată cu timpul, Demos devenise pentru el parte din familie. Mai mult decât un prieten. Altfel nu i-ar fi dat lămâi din livada sa! Demos știa iar ochii lui sclipeau mai puternic de fiecare dată când îl vedea pe Emanuel intrând în tavernă.

Uneori îi cânta la buzuki. Atunci noaptea cicladică venea peste ei în valuri de catifea parfumată. Lămâia din fereastră lumina. Și era bine.

Integral în versiunea online

Cum se mai poate scrie o poveste

Ionuț Cristache

Nuuu, făcea nea Tănase, un *nu* prelung și molfăit între gingiile lui degerate, uite, să-ți povestesc eu una bună. Eram în Bărăgan, secetă lungă, ieșiseră șobolanii la drumul mare. Vine unul și nimic, că ne trebuie semnătură ca să-i omorâm, auzi, nu putea fără semnătură, n-avea aprobare. Pun pompa de stropit cu otravă pe ei și-i omor, se-nverzise drumul, se pârlise șanțul, ăla că nimic, îmi face referat, mă spune la protecția mediului, ce mama dracului o mai fi fost și aia. Un tâmpit, parcă-l văd, semăna cu nepotul meu, ăla de adineauri, croitorul...

Alexandra nu prea înțelegea, ce povestește Tănase despre șobolani? S-a tâmpit... Dar, spărgea semințe și se trăgea de centură, așa ca să mai facă ceva între timp. Să-ți spun, a continuat pricăjitul, trece un timp și vine un ordin să creștem iepuri, am făcut cuști, am căutat prăsile, am adus și morcovi, toată chestia... Acum eu ce să zic, mă trece șef la iepuri, că aveam vreo patru muieri care îngrijeau de ei. După o vreme vine ordinul, trimiteți iepurii, cerere mare, urgență și alde d-astea... Tăiem iepurii, îi punem frumos în cutii și-i trimitem. A ieșit groasă de tot, se îmbătase secretarul de la sfat și înțelesese greșit la telefonul de la primărie. Nu ceruse nimeni iepuri, ăia anunțaseră că trebuie să trimitem niște șlepuri la ferma de nu știu unde. Erau acolo trei ateliere vechi, pe Dunăre, cam burdușite ele, dar lucrau băieți buni, pricepuți.

În clipa aceea, pe Alexandra a apucat-o un râs cu hohote și-o ajunseră lacrimile, se înecă și cu o coajă de sămânță și strănută, stropindu-l pe Tănase cu picături de salivă sărată. Bărbatul se rățoi la ea, avea un sentiment de proprietate acut, cum va remarca nepotul său, mare specialist în croitorie artistică, pe care nici nu-l văzuseră când se întorsese în holul teatrului. Auzise el chestia cu sentimentul acut de proprietate într-o zi, în sală, unde actorii repetau o piesă nouă.

Alături, în cabina actorilor, în care dormea de câteva luni unul dintre artiștii care făceau naveta în capitală, Alexandra a auzit o tuse prelungă, care părea să nu se mai oprească. Înfrigurat, actorul își notase dialogul celor doi, ce spectacol voi scoate eu de aici, și-a zis, pentru sala mică... Apoi s-a culcat, adormind într-o clipă.

Cam așa a ajuns, peste noapte, povestea amicului meu, agățată de literele grele ale laptopului vechi, de pe biroul din mansardă...

Integral în versiunea online

Zaha Hadid

Mihai Bălăceanu

Înainte să se așeze, îi săriră în ochi ghetele Leylei. Un negru mat pe care erau pictate inimi diforme, de diferite dimensiuni. Semănau, mai degrabă, cu petele de sânge închegat ale foștilor ei amanți, după ce se consuma actul sexual și erau devorați, își spuse.

— Foarte tari ghetele! Să le porți sănătoasă!

— Mersi mult! Fac parte din noua mea colecție vestimentară. Nu știu dacă ți-a spus Mirela, dar luna viitoare o să am o expoziție la Abu Dhabi. Chiar în pavilionul proiectat de arhitecta Zaha Hadid!

— Oau! Super! Felicitări maxime, Coraline!

Gabriel sorbi niște gin, urmărind chipul interlocutoarei, fiind atent la toate detaliile lui. Gura care se deschide larg pentru a primi laudele și felicitările cu un surâs, dezvelind o dantură armonioasă, pomeții fardați și mandibulele puternice. Chiar și-ar putea mânca iubiții după sex. O vrăjitoare-călugăriță! își spuse.

— Și tu lucrezi la ceva nou în prezent? Mi-a spus Mirela că scrii. Și o faci foarte bine.

— Scriu, citesc, tot ce ține de felia mea. Nu prevăd o lansare de carte la Abu Dhabi, dar mă descurc și eu cum pot.

— Haha, ce modest!

Gabriel mai luă o gură de gin și observă un alt detaliu interesant. Ochii Leylei. Un albastru deschis picurat cu negru. Un contrast ce făcea ca irișii ei să pară două puțuri adânci. Îl cuprinse o senzație de vertij, tot holbându-se în fundul celor două puțuri, și lăsă paharul de gin pe masă.

— Apropo de ce ziceai mai devreme, ai citit piesa lui Arthur Miller? *Vrăjitoarele din Salem*?

— Nu am apucat, dar știu despre ce e vorba. Chiar sora mea a avut de curând o expoziție de pictură pornind de la piesa lui Miller.

— Sora ta pictează? Oau! Felicitări și ei atunci! O familie de... oameni talentați. Mă pregăteam să spun de vrăjitoare, dar mi-a fost teamă că nu guști gluma.

— Haha, păi nu erai departe de adevăr. Suntem trei surori, toate vrăjitoare. Dar acționăm numai pe timpul nopții, arta e acoperirea noastră la lumină.

Vorbe mari, dar or avea ele acoperire? se întrebă Gabriel.

Integral în versiunea online

Duelul

Ciprian Apetrei

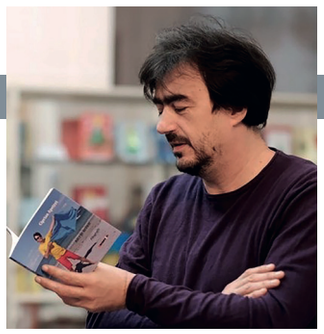

Paolo avea în brațele sale setea de viață a tuturor meșterilor din neamul său. Încăpățânarea lor de a reuși, forța de a supravieți într-o lume crudă cu cei ca ei. Mândria lucrului de mână și dragostea pentru familie. Poleit cu afecțiunea lor, cânta pentru viitorul tuturor.

— Duelul a fost cea mai bună interpretare din istoria muzicii.

Vocea Maestrului i-a adus pe toți înapoi. Unde fuseseră? Mirosul de mare era tot mai puternic.

— Cum s-a terminat ? a întrebat Ioana, uimită să își audă vocea.

— Cele două săbii și-au omorât cavalerii. După ce au terminat concertul s-au privit în ochi și au înțeles că nu există un învingător. Au rămas stane de piatră. Publicul a aplaudat fără sfârșit, iar frunzele de ambele culori au crescut și au tot crescut. Ramurile au devenit tot mai groase, și din pereți au început să cadă pietrele. Aplauzele continuau, iar ramurile au început să dărâme zidurile. Când templul s-a prăbușit, doar scena mai era întreagă.

În studio, oamenii simțeau o bucurie pe care nu o înțelegeau, deși aveau toți lacrimi în ochi. Văzuseră cum s-a prăbușit templul peste spectatorii care nu s-au oprit din aplauze. Înțeleseseră secretul acelor oameni. Ce să mai urmeze? Dacă ai văzut sfârșitul muzicii, ce să îți mai dorești? Viitorul se oprise acolo.

— Dirijorul a privit mult timp pietrele care au îngropat publicul, fără să spună nimic. În liniștea care s-a așternut, s-au auzit pașii pianistului. Nu mai era tânăr, iar ochii săi verzi ardeau.

Dirijorul a închis ochii și l-a așteptat să ajungă în fața sa. Nici pentru el viitorul nu mai însemna ceva. Societatea frunzelor își încheiase activitatea. Curajul pianistului îi era indiferent. Știa ce vrea acesta să facă, dar nu avea nici forța să se opună, nici dorința să îl aprobe. Nici o poveste nouă nu îl mai privea.

Pianistul a luat cele două arcușuri și le-a privit cu atenție. Pe ele se vedeau urme de sânge, de la mâinile violoniștilor. Le-a strâns cu putere și a simțit forța lor. În el au început să bată două inimi noi. L-a privit pe dirijor, iar ochii săi au devenit reci și negri.

— Dacă vei găsi curajul să faci asta, vei fi cel mai bun dirijor din lume, dar nu vei mai zâmbi decât la sfârșitul vieții.

— Așa să fie.

Pianistul a luat arcușurile și le-a înfipt în pieptul Maestrului. Sângele acestuia a curs spre el și l-a îmbrăcat într-o haină roșie. Puterile lui creșteau, iar ochii săi au devenit de foc. În el a început să bată a treia inimă. A luat bagheta și a plecat, călcând peste pietre și frunze.

— Mulțumesc pentru interviu, Ioana! Eu mă opresc aici.

În studio, în locul dirijorului, crescuse un copac cu frunze roșii și verzi.

Integral în verisunea online

VERBE. RUBRICĂ DE PROZĂ SCURTĂ

Petre Nechita

Căutări (2)

...cu o maximă de 16 grade,
cer parțial noros și...

Mașina încetini și opri în dreptul semaforului. La radio curgeau temperaturile din cele mai mari orașe. Șoferul își scărpină bărbia preocupat și se întoarse spre locul din dreapta.

Ea purta o bluză simplă, albă, prin care i se vedea sutienul negru. Era nemachiată și pleoapele îi cădeau somnoroase. Clipea încet. Părea mai luminoasă la chip, de parcă în restul timpului alegea doar fond de ten întunecat, în nuanțe închise de gri.

Obrazul lui era nebărbierit și un nasture al cămășii albastre rămăsese neîncheiat. Se îmbrăcase în grabă. Nu-și ajustase nici scaunul, iar spătarul îl înțepa acum în spate.

Fără să-și dea seama, ea se întorsese într-o parte, spre el, deși privea mai degrabă către aparatul radio la care se vorbea despre șansele de precipitații. Purta blugi strâmți, cu o curea lată, maronie. Genunchiul drept se proptea în bord. Celălalt picior era tras sub ea. Își ridică privirea spre el.

Pe sub bretonul ei, vedea micile încrețituri făcute de fruntea albă. I se părea că seamănă cu o puștoaică fugită de la ore și asta îl înduioșa. Gulerul bluzei se depărtase și în gaura aceea îi observa clavicula ascuțită.

Se foiau amândoi și fiecare mișcare o căuta pe a celuilalt, se supunea, se rotunjea pentru a intra în locașul potrivit ori o cuprindea pe cealaltă, ca o piesă importantă dintr-un puzzle care completează, dintr-o dată, un chip, un fundal.

În dreptul schimbătorului erau două pahare de cafea. Goale. Lichidul negricios se întărise pe margini. Cafea neîndulcită și fără lapte cumpărată de la o benzinărie și sorbită fierbinte, pe fugă, ca și cum le-ar fi fost sete.

Se priveau și fiecare căuta pe celălalt semnele abandonului de noaptea trecută. El căuta urmele degetelor sale pe umerii, pe spatele ei. Îi privea părul și urmărea să vadă smocurile adunare laolaltă de sudoare, tresărind în timp ce o pătrundea apăsat, tot mai puternic, întoarsă pe o parte, cu capul pierdut în așternuturile albe.

Ea căuta umbra aceea caldă care o invadase, o acoperise cu totul. Căuta eliberarea venită din exterior, care explodase în ea și căreia i se dăruise cu totul. Călărită, futută cum spuneau amicele ei. Dar mai ales eliberată...

...o căutase cu disperare, se abandonase, uitase de sine și cu cât se împingea mai tare, cu atât își dorea s-o îmbrățișeze, s-o încălzească, să n-o rănească. Se întreba dacă senzațiile astea

și le imagina acum sau chiar le simțise în acele momente.

Se apropiau cu încetinitorul, mișcările lor conspirau către un sărut. Dar un claxon se sparse în interiorul mașinii.

Înghițiră amândoi în gol aproape în același timp. Nu se spălaseră pe dinți. Camera de hotel nu avea periuțe de unică folosință. Sau poate că erau ascunse pe vreun raft, dar niciunul n-a căutat. Pe limbă simțeau zațul amar, zgrunțuros.

Semaforul era verde și rubrica meteo se terminase. Curgea o melodie oarecare, cea mai tristă melodie din lume. Claxonul se repetă, mai ascuțit. El plecă brusc de pe loc, ea se întoarse în scaun și inima i se înecă în piept. Mașina accelera. Prinse viteză.

Trădarea era ca un mănunchi din mlădițe uscate de viță de vie, îndesat în gât. Pe degetul lui era o verighetă. Ale ei erau goale. Toate.

Filmul ăsta l-am mai văzut

Rodica Bretin

Nu țin minte când am văzut primul film. Aveam cinci ani, șase? Televizorul nostru avea diagonala cât o batistă, era un Rubin rusesc, alb-negru; mai era și plin de *pureci*, trebuia înghiontit zdravăn de câteva ori pe seară, iar dacă bătea vântul imaginea se vălurea ori *fugea*, iar tata trebuia să se urce în pod și să miște antena de pe acoperiș. N-avea telecomandă, la ce i-ar fi trebuit când nu exista decât un canal, cel al Televiziunii Române și punct, cu câteva ore de transmisie pe seară, asta dacă aveam norocul să nu fie vreo defecțiune tehnică.

Tata și cu mine ne uitam din fotolii alăturate, ca dintr-o lojă. Nu ne scăpa nimic, film ori serial, le gustam ca niște fini cunoscători ce devenisem, făcând de acum parte din confreria adoratorilor celei de-a șaptea arte. Tata prinsese gustul musicalurilor Hollywoodiene înainte de război, mie îmi plăceau filmele cu cavaleri medievali și westernurile – dar nici cele cu spioni sau detectivi particulari nu erau de lepădat. La început trebuia să îmi citească scrisul, apoi am învățat singură, dovadă că era bună și școala la ceva. Așa am ajuns spectatori împătimiți, iar seara ne găsea gata să apăsăm butonul magic, începându-ne călătoria prin timp și lumi.

Între timp, mama robotea prin bucătărie – gătea, spăla vase, cosea, călca, treburi care nu se terminau decât pentru a fi luate de la capăt. Câteodată mai băga capul pe ușa sufrageriei, se uita la ce se petrecea la televizor – o urmărire cu mașini, un duel cu revolvere pe o uliță prăfuită din Vestul Sălbatic, Fred Astaire cântând și dansând în ploaie pe străzile Parisului, un bărbat și o femeie sărutându-se pe Podul Waterloo –, cădea pe gânduri, apoi trăgea concluzia, aceeași de fiecare dată:

— Filmul ăsta l-am mai văzut!

N-avea cum să le știe pe fiecare, să le recunoască dintr-o privire, dintr-o secvență. Și-atunci? Încerca să se convingă singură că nu pierduse nimic, că frecatul negrelii de pe tigăi cu Tix, apretatul cămășilor tatei și al șorțulețului meu de școală erau mai importante decât jocul de-a hoții și vardiștii de pe ecran?

Cu tata însă mă potriveam la gusturi cinefile, de parcă eram două boabe într-o păstaie. *Pierduți în spațiu*, *Tunelul timpului*, *Planeta giganților* ne-au acaparat pe rând, iar *Invadatorii* ne-a cucerit de-a dreptul, deși nu eram planete. Mă afundam în fotoliu și făceam ochii mari, să nu-mi scape ceva – până și genericul pe care-l văzusem de-atâtea ori, îl urmăream mereu cu răsuflarea tăiată. „Totul a început într-o seară când...“

Integral în versiunea online

GOD OF THE GAPS

Andrei Măjeri

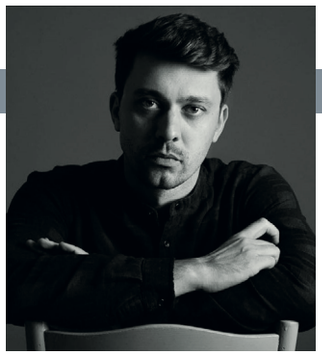

Willem *(fost soldat olandez. are în mână o cafea Starbucks. vorbește mecanic, subliniază cuvintele. în surdină, se aude o melodie olandeză, „Edsilia – Hemel en aarde“)*:

O facem repede, da? *(tușește)* Mă scuzați, îmi vine să tușesc când am emoții. Așa: Willem, fost soldat. Căștile albastre. Da. Acum livrator. Rotterdam. Doi copii. Divorțat. Călătoresc mult, evident. Îmi place berea. Ce-aș putea să vă mai zic?

Da' de unde? Nu i-am ajutat. Sârbii ne-au mințit. Ratko Mladić, șeful armatei Republicii Srpska, îi aducea comandantului nostru cadouri. Se știe asta. Adică, e ceva public, nu? Există și filmări. Așa... Am acceptat interviul ca să mă ascultați, nu să mă duceți spre ce vreți s-auziți! De mulți ani, tot așteptam să mă caute cineva, dar acum că ați venit, am și eu emoții, să știți. Eu nu vă acuz de nimic. Dar nu pot să zic ce vrea publicul olandez să audă. Iar persoana care v-a trimis la mine, deși nu vreți să îmi spuneți cine e, știe ce știe…

Ok. De unde să fi știut ce va urma, de unde să fi bănuit noi? Eram tineri. N-ați văzut în Afganistan, Ucraina? Numai ăștia au fost sacrificați de bombe. Copii trimiși la moarte sigură. Cât aveau? 21, 22, 20... Nu e o coincidență. Și atunci, și acum, ei erau în prima linie. Linia de unică folosință. Și așa va fi mereu. Politica e făcută de boșorogi care calcă cu cele mai largi zâmbete pe cadavrele tinerilor. Ăia care cred sincer în cuvinte ca „patriotism“, „misiuni de salvare“, „menținerea păcii“. Cumva, aia-i vârsta... E bine să fii și naiv. Noi, care am fost acolo, am îmbătrânit acum și, evident, avem altă părere. *(tușește)* Mă scuzați! Atunci... eram copii. Știți ce zic, luam prea-n serios lucrurile. Acum e altceva, putem vorbi. Să mă ascultați! *(încearcă să se relaxeze)* Berea în Balcani e ieftină și bună. Jelen Pivo. „Berea Căprioara“. Asta-mi plăcea atunci.

Despre... eu nu pot și nu vreau să vă vorbesc. Să dezbată ei, pe la tribunalele alea mari și tari. Care nu sunt foarte departe de unde ne aflăm acum. Hm. Și apoi, nu e treaba mea. Noi eram acolo cu menținerea păcii. La pace s-a ajuns. Sigur, pentru unii, prea târziu. Și de asta îmi pare rău, dar a trebuit să trec mai departe, să pot respira. Și eu și colegii mei. În fond, cum ziceam, noi eram pioni pe masa de șah, primii sacrificați în caz de ceva. Domnilor, n-ar trebui să fim demonizați. Nu noi eram ăia răi. Au transformat „căștile albastre“ în călăi. Așa ne văd oamenii de atunci. Noi, călăi? *(tușește)* Berea în Balcani e ieftină și bună. Mie îmi plăcea și Karlovačko, berea croată. Mai ales aia, haha. *(se termină melodia olandeză, începe un turbo-folk sârbesc, Bijelo Dugme – Hajdemo U Planine).*

Înainte de războiul ăsta nenorocit, sârbii locuiau în Serbia, în Croația, în Bosnia... tot subtilități. Eu am urmărit evoluția lucrurilor. Sunt informat. Ok? După război, Ratko Mladić le-a trecut pe sub radar ani de zile. I-a fraierit, ok? Sau o fi avut vreo înțelegere, poate că era protejat. Asta trebuie să fie. S-a deghizat și a trăit liniștit într-un sat. Atât de ușor i-a fost. A fost într-o mică vacanță de vreo 15 ani la rude. Și nimeni n-a zis nimic. Dar, de fapt, și noi ne-am deghizat, ne-am deghizat în oameni normali. Dar războiul îți rămâne în piele, în ochi, în fiecare celulă. Vă dați seama de absurdul situației? Ne-am întors și a trebuit să lucrăm, să muncim. Nu ne-a aplaudat nimeni la întoarcere, ba din contră.

Integral în versiunea online

Printre zâne și troli

Cătălina Steriu

Astă vară, pe când flanam pe străduțele din centrul vechi al orașului Stockholm, unde nori albi și creți înfloresc de după clădirile din piatră și aproape că se aștern pe pământ, am intrat într-un mic anticariat. Acolo, printre figurine cu vikingi, căluți Dala din lemn și păpuși înfățișând-o pe Pippi Longstocking cu codițele ei roșcate, am descoperit într-un colț un album cu afișe desprinse din cărțile de povești. L-am răsfoit lent, pentru a prelungi plăcerea și a savura fiecare imagine pe îndelete. Ulterior m-am documentat și am aflat astfel că erau chiar ilustrații din basme cu gnomi, troli și zâne, personaje din folclorul scandinav, realizate de John Bauer, unul dintre cei mai cunoscuți pictori și ilustratori suedezi, născut în 1882.

Opera sa a fost impregnată de miturile și legendele din regiunea natală, multe dintre ele aflate de la bunica maternă, în care natura ocupă un loc central: păduri dese și întunecate, stânci acoperite de mușchi și licheni, ciuperci ca niște lanterne în noapte, lacuri cu suprafețe de oglindă și munți ce adăpostesc troli și zâne, făpturi în existența cărora Bauer chiar credea, pare-se.

Generații întregi de copii au crescut cu ilustrațiile lui în cărți sau pe pereți, înainte ca lumea să-l piardă pe unul dintre cei mai vizionari artiști, așa cum este considerat. Sfârșitul, romantic prin tragismul său, a intervenit pe când Bauer avea 36 de ani, după ce vaporul la bordul căruia se afla, împreună cu soția și cu fiul lor de 3 ani, s-a scufundat. De fapt ar fi trebuit să facă această călătorie cu trenul, însă a ales vaporul din cauza unui accident feroviar care se petrecuse recent și despre care citise în presă. Se îndreptau spre noua lor casă din Stockholm.

În acea zi în care l-am descoperit pe Bauer, fascinația pe care am dezvoltat-o instant pentru opera lui m-a făcut să vânez toate anticariatele posibile și pasibile să-mi dezvăluie și alte comori ascunse de-ale lui, dar fără prea mult succes. M-am mulțumit însă cu o bijuterie de carte, ediție centenară a celei mai cunoscute antologii de povești ilustrate de el și cu un poster pe care l-am înrămat, numit Prințesa și trolii, și care-mi amintește des de ce încă trebuie să mai credem în basme.

Johnny Kosovo

Liviu G. Stan

Facebook îmi amintește de-o întâmplare din noiembrie 2021. Eram în tren spre Brăila și-un bărbat trăgea cu ochiul în agenda în care lucram la roman.

Venea de la Bistrița, nu pusese întreaga noapte geană pe geană și tocmai fusese concediat de la fabrica de cablaje auto de-acolo, unde avusese o leafă amărâtă de 1.400 de lei. Îl dăduseră afară pentru că nu dădea randament. Treaba lui era să îmbrace cablurile în cauciuc, deci trebuia să-și miște rapid degetele. Numai că nu și le putea coordona. De ce? Și-a dat șapca jos și mi-a arătat o cicatrice stelară pe scalp; sub os: o pană de șrapnel încasată în Kosovo. Celebra știre cu TAB-ul românesc care călcase pe-o mină antitanc plasată de sârbi cu dedicație pentru americani. Ghinion atunci, noroc acum:

— Schija asta e biletul meu câștigător la pensie. Mai am de așteptat câțiva ani. Până atunci, trăiesc și eu cum pot. O să mă fac iar paznic la Brăila. Chestia e că din cauza schijei uit lucruri, n-am vlagă-n mâini și am probleme cu vederea. Ce mi-a fost dat să văd la bosniaci, ți se ridică păru-n cap... M-au împușcat proștii de sârbi lângă Sarajevo. Ei erau băieți buni, ne înțelegeam bine cu ei, că le vindeam motorină de la noi din unitate. Știi, era embargoul ăla...

— Păi nu știți cum se cânta la Drobeta în anii ăia? „Ține, Doamne, Dunărea..."

Cunoștea șlagărul, l-a bufnit râsul:

— „... să mă duc la Sârbia,/ să trec benzina pă barcă,/ să mai fac și io o marcă". Deci, cum ziceam, ne-au ciuruit sârbii. Fiindcă ne-au prins într-un convoi cu americanii. Ei cu Humvee, noi cu ARO-urile noastre. Ăia când au văzut convoiul, au căpiat, au început să tragă în tot ce mișcă. Am avut câteva răni, dar nimic serios. Nasol a fost în Kosovo. Dar noaptea ne întâlneam toți la bordel - sârbi, albanezi, americani, nu conta. La prostituate nu mai eram inamici, era pacea popoarelor. Și-acolo matroana nu te lăsa cu ceasul ca la Paris, ci îți punea clepsidra. Clepsidra măsura o oră, n-aveai cum să furi nicio secundă, nisipul se oprea la fix 60 de minute. După ce m-am întors din Kosovo, nevastă-mea nu mai era. A fugit în Italia cu unu'. Am îmbrăcat-o cu aur din Sarajevo, din tot ce se jefuise acolo, regina din Saba am făcut-o. Și nenorocita m-a jumulit de toți banii, a luat aurul și-a tulit-o la macaronari. N-am mai văzut-o de-atunci.

Eram năucit, zici că vorbeam cu Todorov al meu din „Filip Manakis: o poveste europeană".

Ne-am despărțit în fața gării. Mi-a spus că voia să dea o raită pe la tovarășii de pahar:

— Cum mă văd băieții în cârciumă, se ridică de la mese și-mi dau salutul milităresc. Știi cum mi se zice la bar?

— Cum?

— Johnny Kosovo.

Integral în versiunea online

Cea mai profundă dorință

Narcis Amariei

Ce îmi doream cu adevărat? De bună seamă trebuia să fie o dorință decentă care să se armonizeze cu lumea reală în care trăiam. Nu puteam să îi cer să devin invizibil sau să pot zbura. Așa ceva era de neînchipuit și chiar dacă, să zicem, prin absurd, aș fi căpătat o asemenea putere, nu aș fi putut să o exercit după bunul plac fără să atrag o serie de consecințe care în final ar fi stricat ordinea firească a lucrurilor. Nu trebuia să fie ceva exagerat. De exemplu, nu puteam să îi cer viață eternă, căci îmi spusese că după moarte voi deveni paznicul statuii. Ce să îi cer? Bogăție? Sănătate? Dar cui ceream, la urma urmelor? Și ce însemna mai exact să devin paznicul statuii?

Cred că știam ce îmi doream. Știusem de la începutul călătoriei. Cea mai profundă dorință era să retrăiesc cea mai fericită zi din viața mea de până atunci. Douăzeci și patru de ore, de dimineața până seara, uitând totul în ziua următoare. Cea mai fericită zi din viața mea...

Din noianul de gânduri, două amintiri își făcuseră loc prin păienjenișul minții:

E vară, sunt pe malul lacului, stau turcește pe iarbă, sub sălciile curgătoare. Fetița mea se bălăcește fericită în „doamna Foca“, o chestie gonflabilă albastră, cu doi ochi mari pictați, umplută cu apă. Trag cu sete din țigară și o privesc cum râde fericită.

E toamnă. O toamnă frumoasă, cu frunze mari, galbene și roșii. La capătul mânuței mele e mama. Călcăm pe piatra cubică de pe strada Covaci, trecând pragul consignațiilor, cumpărând tot felul de chestii și primul meu stilou Pelikan.

— Ali Khan, pezevenghiule, unde ești? Arată-te, căci eu sunt gata!

Chiar atunci un vânt stârnit din senin a dat geamurile de perete, iar draperiile grele de catifea au început să fluture ca aripile unor demoni scăpați din infern. Pianul invizibil a început să cânte Ride of The Valkyries și totul a început să se învârtă în jur cu o viteza amețitoare.

Aproape fiecare galaxie vizibilă din universul modern pare să găzduiască în centrul ei o gaură neagră. O regiune în spațiu-timp cu o forță gravitațională atât de mare încât nimic – nici măcar particulele și radiația electromagnetică ca lumina – nu poate scăpa odată intrat în ea. Gaura mea neagră era de acum Garuda.

M-am ghemuit și am închis ochii. Nu știu cât a ținut furtuna, dar la un moment dat totul în jur s-a liniștit. Apoi am auzit un râs de copil și am deschis ochii. În fața mea se întindea un lac, mărginit de sălcii curgătoare.

Integral în versiunea online

Scrisoarea

Mircea Gheorghiță

„Dragă domnule Alex,

Din început trebuie să îți mulțumesc pentru contribuțiile tale care au ajutat ca starea sănătății mele să se îmbunătățească atât de mult încât să fiu în stare să pot scrie din nou. Am cerut managerului clinicii să imi dea lista contribuțiilor, pentru a putea mulțumi tuturor celor care au crezut că destinul meu de scriitor trebuie să continue. M-am mirat că erau atât de mulți, mai ceva timp în urmă, eram criticat pentru scrierile mele „decadente“ și „pornografice“. „Poetul cărnii“ mi se spunea și eram înjurat de toți sclavii tabuurilor. Poetul mizantrop, al desfrâului, al nici unei valori umane, cel ce numea lumea „tribul ipocrit al ultimelor primate“. Și acum zâmbesc când îmi aduc aminte că, atunci când am scris despre Kamasutra - singura adevărată scriere spirituală a umanității -, m-au desființat și scos din rafturi. Am descris sincer ce simțeam și pentru asta am fost repede încadrat ca hedonist, deși în nici o frază nu am arătat a avea o satisfacție pentru ceva anume. Lumea era bună așa cum era, de la începuturile ei, până și în tribul primordial membrii își alegeau conductorul pe cel ce reușea să coalizeze pe cei buni împotriva membrilor cu excese, azi doar cimpanzeii mai fac asta, nu cel mai puternic, ci cel mai capabil pentru armonie e cel ales, imediat înlăturat când ajunge el la orgolioase excese. Iubirea era într-adevăr liberă și copiii erau ai tuturor. Am descris dragostea cu adevărat liberă, alungarea angoasele prin modul de a gândi eliberat de dogme și restricții, morala era în bunatatea gestului si sinceritatea cuvântului și imoralitatea în minciună. Copiii neștiind ai cui sunt, să fie ai tuturor. O lume fără sfinți, cu oameni capabili de miracole simple. Am fost urât de mulți și când am văzut lista, m-am bucurat să vad că cei mai mulți dintre contribuabilii care au ajutat la experimentul care m-a readus în viață erau femei. Mai puțin cineva la care am ținut, dar căruia i-am greșit, tocmai din grija de a vorbi tuturor și atât de puțin cu ea. Sper să nu mă uite. De fapt, sunteți singurul bărbat din listă. Am ținut să fiți primul căruia să îi mulțumesc. Scuză-mă pentru tonul neprotocolar, dar ăsta sunt.

Cu stimă, ...“

Împăturită scrisoarea fu așezată pe măsuța din holul golit de mai toate. Pe pereți nu mai era nici un tablou sau altceva care să arate ce fel de om era proprietarul. O să o lase așa. Nu îi mai trebuia. Hainele negre vor fi înlocuite cu altele tot negre. Stereța îi confirmase că poate veni azi. Cineva bătea în ușă. Era timpul...

„Doamnă Alexia, a sosit mașina. Ce păcat că ați vândut. Era o casă așa de frumoasă. Unde plecați?“

Dorian Dron, confesiuni

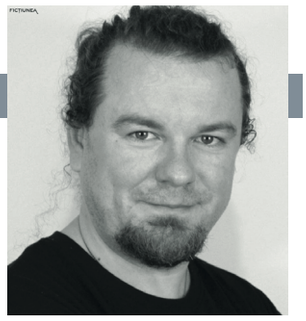

Care a fost pentru tine cel mai important eveniment din 2023?

Dincolo de lansarea romanului meu *Neuroleptic*, orice eveniment marca *Ficțiunea* a fost unul deosebit, încărcat de o emoție familiară și de o gașcă de prieteni apropiați. În plus, un eveniment fain la care am luat parte a fost concertul „Zaz" de la Sala Palatului, plus aproape fiecare concert rock la care merg 😉

Dar pentru literatură?

Pentru literatură au fost multe evenimente cu însemnătate, incluzând aici lansările de la Bookfest, serile de la Cesianu cu *Deznodământul nu contează*, premiile Ficțiunea, lansarea romanului meu *Neuroleptic*. Plus o lansare comună în Brașov cu Roxana Ruscior și Alexandru Lamba de la Libfest și, să nu uit, cele mai recente evenimente: lansarea romanului *Cămașa în Carouri* de Doina Ruști de la Diverta, o seară de snoave tocmai bune de simțit cu și despre București și lansarea romanului *Păturica Roz* de Marius Balo, o ocazie de reaprofundare a sinelui și a raportului cu divinitatea, cu puterea și totodată simplitatea din noi.

Ce cărți s-ar afla în topul tău și de ce?

Aș menționa doar cărțile citite anul acesta, până acum. Deci un top pe 2023:

Cum vrea Dumnezeu de Niccolo Ammaniti – la asta mai am câteva pagini, dar este fascinantă. Îmi place succesiunea de evenimente create, situațiile-limită în care sunt puse toate personajele, cu conflictele lor și aspirații.

Drumul de McCarthy – o experiență de viață și moarte într-o perioadă postapocaliptică, emoționantă și bine scrisă.

Magicianul de Fowles – cât de frumos a reușit să construiască lumea aia, zici că trăia în *Inception*.

Salamadre de Liviu G. Stan – mi-a oferit fix doza de curiozitate și de aventură de care aveam nevoie.

Ce personaj de ficțiune ți-a rămas în minte (literatură, film, teatru) și pentru ce?

Sunt multe personaje, dar ca să nu le amintesc pe cele din cărțile din topul pe 2023, aș alege personajul narator al lui Florin Spătaru din povestirea *Vagoane Galbene*. Este credibil și îmi oferă fix o emoție adolescentină, de naivitate, dar totuși de putere, pe care am explorat-o și eu în *Amintirile unui spălător auto*.

Ce fotografie/film cu tine exprimă cel mai bine starea ta de spirit din anul trecut?

Aș spune două videoclipuri de pe canalul de YouTube: *Prizăm Proză* și anume Phoenix = Acasă și Copilărie I. O reîntoarcere la origini, o căutare a identității și o dorință de a scoate din subconștient o stare de familiaritate, încercând să-i dau o formă.

În plus, videoclipurile realizate de Doina Ruști pentru grupul Ficțiunea aduc bucuria noastră, a tuturor scriitorilor din Asociația Creatorilor de Ficțiune de a ne revedea și a sta la povești.

Un debut în forță

Ciprian Handru

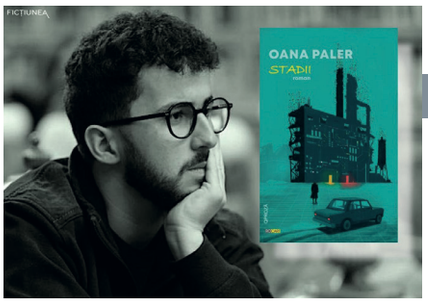

Scris la persoana I, romanul de debut al Oanei Paler, *Stadii* (Rocart, 2023), se remarcă prin povestea (anti)eroului, ca o oglindă a sineului și a societății aliena(n)te, prin conflictul (interior și/sau exterior) bine dozat și prin tonul natural al (de) enunțării.

David, programator apreciat, comite o crimă învăluită în straniietate și în absurditate. Pe scurt, la rându-i o victimă a unei relații eșuate, dar mai ales toxice, protagonistul-narator se răzbună pe Andrei, cel care o trata cu aceeași monedă a indolenței pe Vera, o prietenă a sa. Acest spirit cvasi-justițiar al protagonistului nu este decât un revers al propriei disfuncționalități sentimentale. Într-o primă fază, am fi îndreptățiți să credem că lui David i-a fost mai dificil să iasă dintr-o relație toxică (vezi relația David – Liza), decât „să îi dea în cap, să îl lege și să priveze de libertate un bărbat, un străin aproape". Însă, odată înfăptuită, omuciderea „a tăiat" interioritatea protagonistului, dislocând-o nemijlocit... De aici încolo, relațiile *intra-* și *inter*umane au fost încorsetate de *stadii* ale însingurării, ale confuziei, ale tristeții, ale nesiguranței, ale fricii de *celălalt* etc. etc. În acest sens poate fi interpretat și episodul lispit de moralitate al protagonistului în care a șters probele video, acuzatoare pentru crima săvârșită.

Ca laitmotive principale, thanaticul și boala vor susține din plin atmosfera poveștii. Prezentate pe larg sau sporadic, ele vor gravita în viața protagonistului, cu atât mai mult cu cât, încă din copilărie, acesta își petrecea timpul anticipându-și propria moarte prin diferite scenarii grotești.

Ca reflexie sublimă a istoriei personale, autoarea reușește să oglindească, alături de povestea lui David, o societate maladivă la toate palierele ei, într-un registru tragic-comic. Amintesc de episoadele de violență domestică, de ancheta crimei care a primit aspect politic, de marea trăncăneală de la petreceri etc. O scenă reprezentativă este (și) cea în care David se destăinuie unui polițist că el este protagonistul crimei, dar nu este crezut... Mai vreți?

Prin urmare, un debut în forță, prin care Oana Paler, oferă o radiografie – în micro și în macro – a maladivului și a thanaticului, într-o poveste noir, psihologică, atent construită, de la început și până la final, în care sinergia virtualului și a realității devine inevitabilă.

Versiunea integrală în online

Oana Paler, *Stadii*, Rocart, 2023.

Revista aparține
Asociației Creatorilor de Ficțiune
(ACF)

https://asociatia-creatorilor-de-fictiune.ro

Bulevardul Bălcescu,
nr. 7, ap. 3
București.

Producție: Oscar Print
Distribuție: Librăriile Cărturești

© Ficțiunea

R E D A C Ț I A

Director: Cristina BOGDAN.

REDACTORI:

Cătălin D. CONSTANTIN,
Doina RUȘTI,
Ileana MARIN,
Emanuela ILIE,
Catrinel POPA,
Enrique NOGUERAS,
Roberto MERLO,
Sebastián TEILLIER,
Adriana TITIENI IRIMESCU,
Ciprian HANDRU,
Bianca ZBARCEA,
Codruț RADU.

https://fictiunea.ro
e-mail: contact@fictiunea.ro

PREȚ: 15 lei

ISSN 2821 – 7985
ISSN-L 2821 – 7985